

በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት

የሰ/መ/ቁ/254987

ጥር 26 ቀን 2017ዓ/ም

ዳኞች፡-ገበየሁ ፈለቀ

ደረጀ አያና

ደጀኔ አያንሳ

ኑረዲን ከድር

ብርሃኑ መንግሥቱ

አመልካች፡- ወ/ሮ ቀመሪያ ሁሴን ቀርቧል

ተጠሪ፡- ሼህ ጀማል ሁሴን አልቀረቡም

መዝገቡ ተመርምሮ ተከታዩ ፍርድ ተሰጥቷል፡፡

ፍርድ

ጉዳዩ የባልና ሚስት ንብረት ክፍፍልን የሚመለከት ሲሆን ክርክሩ በተጀመረበት በጋምቤላ ህዝቦች ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት ማጃንግ ዞን ጎደሬ ወረዳ ፍርድ ቤት አመልካች ከሳሽ ተጠሪ ደግሞ በተከሳሽነት ተከራካሪዋል፡፡ አመልካች ባቀረቡት ክስ ከተጠሪ ጋር የነበራቸው ጋብቻ በፍርድ ቤት የፍቺ ውሳኔ መፍረሱን ተከትሎ ባቀረቡት የፍቺ ውጤት በሆነው የባልና ሚስት ንብረት ክፍፍል አቤቱታ የጋራ ካሏቸው ንብረቶች ውስጥ ለሰበር አቤቱታው ምክንያት የሆኑት በአቤቱታው ተራ ቁጥር 5 ሥር የተጠቀሰው በቶሊና ቶካሊ ቀበሌ ውስጥ የሚገኝ በ15 ቅጠል ቆርቆሮ ቤት ከጓሮ አትክልቶች ያሉት እና ለቤት መሥሪያ የተዘጋጁ 100 ፍልጦች፤ እንዲሁም በተራ ቁጥር 7 ከላይ በተጠቀሰው ቀበሌ ውስጥ የሚገኝ አዋሳኞቹ በክሱ ላይ የተመለከተው የቡና እና የባህር ዛፍ

ማስታወሻ፡ - ይህ የሰበር ችሎት ውሳኔ ሰነድ ለጥናትና ምርምር ሥራ ወይም ለግንዛቤ እንጂ

ለፍርድ አፈጻጸም ዓላማ አያገለግልም!

አትክልቶች እና ልዩ እንጨቶች ያሉበት ይዞታ የግራ ቀኙ የጋራ መሆኑን ገልጸው ተጠሪ ድርሻዬን ያካፍሉኝ በማለት ዳኝነት ጠይቀዋል፡፡

ተጠሪ ለክሱ በሰጡት መልስ በተራ ቁጥር 5 የተጠቀሰውን ንብረት ከሟች እናታቸው በውርስ ያገኘት ሆኖ በንብረቱ ላይ በአመልካች በኩል የተደረገ እድሳት አለመኖሩን፤ በተራ ቁጥር 7 የተጠቀሰው ይዞታም ታህሳስ 6 ቀን 1983 ዓ.ም በተደረገ የስጦታ ውል ከሟች እናታቸው ያገኘት እንጂ ከአመልካች ጋር በጋራ ያፈሩት ባለመሆኑ አከራካሪዎቹ ንብረቶች የግላቸው መሆኑን ተከራክረዋል፡፡

የጎደሬ ወረዳ ፍርድ ቤትም የግራ ቀኙን ክርክርና ማስረጃ ሰምቶ በሰጠው ውሳኔ በኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 40/3 የገጠርም ሆነ የከተማ መሬት የባለቤትነት መብት የመንግስትና የህዝብ እንደሆነ ስለሚደነግግ የመሬት ባለቤትነት ለግለሰብ አልተሰጠም፡፡ በክልሉ የቤተሰብ ህግ አንቀጽ 45/1፤65/3 እና 66/1 ድንጋጌዎች እንደሚያመለክቱት ተጋቢዎች ጋብቻቸውን ከመፈጸማቸው በፊት ያፈሯቸውን ንብረቶች በውል መወሰን ያለባቸው መሆኑን፤ በስጦታ ወይም በኑዛዜው በሌላ አኳኋን ካልተመለከተ በስተቀር በኑዛዜ ወይም በስጦታ ለተጋቢዎች የሚተላለፉ ንብረቶች የጋራ ሃብት ስለሆኑ ንብረቶቹ የግሌ ናቸው የሚለው ተጋቢ የግል ሀብቱ መሆኑን ካላስረዳ በቀር ንብረቱ በአንደኛው ተጋቢ ስም የተመዘገበ ቢሆን እንኳን የጋራ ሀብት ከመሆን የሚያስቀር አይደለም፡፡ ተጠሪ አከራካሪዎቹን ንብረቶች ከሟች እናታቸው በስጦታ እና በውርስ ያገኙ መሆኑ በግራ ቀኙ ማስረጃ የተረጋገጠ ቢሆንም ሟች እናታቸው በህይወት እያሉ እና ከሞቱ በኋላ በውርስና በስጦታ ያገኙትን ንብረት በቤተሰብ ህጉ በተመለከተው አግባብ አመልካችን በሚያገቡበት ጊዜ በጋብቻ ውል የግላቸው እንዲባል አላደረጉም፡፡ ይህ ባልሆነበት ተጠሪ አከራካሪዎቹን ንብረቶች ከሟች እናታቸው በውርስና በስጦታ ማግኘታቸው በአመልካች እና በተጠሪ ማስረጃዎች የተረጋገጠ ቢሆንም በህጉ አግባብ የግላቸው ስላላስባሉ የባልና ሚስት የጋራ ንብረት ነው በማለት ውስኗል፡፡

ተጠሪ አከራካሪዎቹ ንብረቶች በጋብቻ ውል የግላቸው ነው ተብለው ባይመዘገቡም የግላቸው መሆኑን ከአመልካች በተሸለ ሁኔታ ማስረዳት እስክቻሉ ድረስ የግላቸው ተብሎ ሊወሰን ሲገባው በጋብቻ ውል የግል ነው ተብሎ አልተመዘገበም በሚል የጋራ ነው ተብሎ መወሰኑ ህጉን በአግባቡ ተረድቶ ያለመተርጎም እንጅ ማስረጃን የሚመለከት ጉዳይ አይደለም በማለት ለማጀንግ ብሔረሰብ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት የይግባኝ ቅሬታ ያቀረቡ ቢሆንም ይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት የተጠሪን አቤቱታ ባለመቀበል የሥር የጎደሬ ወረዳ ፍርድ ቤት ውሳኔን በማጽናቱ ተጠሪ ባቀረቡት የሰበር አቤቱታ ጉዳዩን የተመለከተው የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚው ችሎት ባልና ሚስት ጋብቻ በሚፈጽሙበት ጊዜ በግል የነበሯቸው ንብረት፤ እንዲሁም በትዳር ውስጥ እያሉ በውርስ ወይም በስጦታ በግል ያገኛቸው ንብረቶች የግላቸው ሆኖ እንደሚቀሩ የክልሉ የቤተሰብ ሕግ አዋጅ ቁጥር 68/2000 አንቀጽ 60 መደንገጉን ጠቅሶ በተራ ቁጥር 5 እና 7 ሥር የተጠቀሱ ንብረቶችን ተጠሪ ከእናታቸው

ወ/ሮ ሀሞና አባቡልጉ ታህሳስ 6 ቀን 1983 ዓ.ም በሥጦታ ያገኙ መሆኑ በሰው እና ሰነድ ማስረጃ በተሻለ መልኩ ተረጋግጦ እያለ የባልና ሚስት የጋራ ንብረት ተብሎ መወሰኑ የክልሉን የቤተሰብ ሕግ አዋጅ ቁጥር 68/2000 አንቀጽ 60 ድንጋጌን ስለሚቃረን የስር ፍርድ ቤት ውሳኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ተፈጽሞበታል በሚል አከራካሪዎቹ በተራ ቁጥር 5 እና 7 ሥር የተመለከቱ ንብረቶች የተጠሪ የግል ንብረት ናቸው በማለት ወስኗል፡፡

የሰበር ቅሬታው የቀረበው የክልሉ ሰበር ሰሚ ችሎት የሰጠው ውሳኔ የህግ ስህተት ተፈጽሞበታል በማለት በሰበር ለማሳረም ሆኖ የሰበር ቅሬታው ይዘት በአጭሩ፡- ለክርክሩ መነሻ የሆነው ቤትም ሆነ አትክልት መቼ ፣ በማን እና እንዴት እንደተፈራ በማስረጃ የሚጣራ የፍሬ ነገር ክርክር ሲሆን የሥር ፍርድ ቤቶች በማስረጃ አጣርተው የሰጡትን ውሳኔ የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ከተቋቋመለት ዓላማ ውጪ በመውጣት ማስረጃ የመመዘን ሥልጣን ሳይኖረው የሥር ፍርድ ቤቶች በማስረጃ አንጥረው የሰጡትን ውሳኔ መሻሩ መሠረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ነው፡፡ አመልካችና ተጠሪ ትዳር ስንመሰርት በየግላችን ምንም ያልነበረን ለወደፊት ሰርተን እናገኛለን በሚል ተስፋ ተጋብተን ለክርክር ምክንያት የሆኑ ንብረቶችን አፍርተን እያለ ታህሣሥ 6 ቀን 1983 ዓ.ም እናቴ በስጦታ አስተላልፋልኛለች በማለት ተጠሪ የሚከራከሩበት ማሳ ስጦታው በሐሰት የተዘጋጀ እና የስጦታ ሕግን የማያሟላ ከመሆኑም ባሻገር አከራካሪውን ይዞታ አመልካች እና ተጠሪ ባለፉት 35 ዓመታት ያለማነው የቡና እርሻ እንጂ አስቀድሞ ቡናም ሆነ ሌሎች አትክልቶች ያልነበሩበት ሲሆን ይህ ቡና ያለማንበት መሬት ደግሞ የሕዝብና የመንግሥት እንጂ የግል ሀብት አይደለም፡፡ በተራ ቁጥር 7 ላይ የተገለጸውን ቤትም አመልካችና ተጠሪ በጋብቻ ውስጥ እያለን በ2000 ዓ.ም ቦታው ከሜጢ ከተማ ማዘጋጃ ቤት በምሪት ተሰጥቶን በ2003 ዓ.ም 5 ክፍል ሰርቪስ ቤት በጋራ ሰርተን ዋናውን ቤት ለመሥራት እንጨት አስፈልጠን በዝግጅት ላይ የነበርን እንጂ ተጠሪ ከጋብቻ በፊት ያፈሩት ሀብት እንዳልሆነ አመልካች በሰውና በሰነድ ማስረጃ ያስረዱትን ተጠሪ ማስተባበል ካለመቻላቸውም በላይ የግል ይባላልኝ ብለው በፍርድ ቤት ባላስመዘገቡበት አከራካሪው ቤት የግላቸው ሊያደርገው የሚችል የሕግ መሠረት በሌለበት ሰበር ሰሚ ችሎቱ እነዚህ ንብረቶች የተጠሪ የግል ናቸው ማለቱ የሕግ ስህተት የተፈጸመበት በመሆኑ ሊታረም ይገባል የሚል ነው፡፡

በፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት የሰበር ሥነ ሥርዓት መመሪያ ቁጥር 17/2015 ቁጥር 6/1 መሠረት ለሰበር ሰሚው ችሎቱ የተመራው የሰበር አቤቱታ በሰበር ሰሚ ችሎቱ ተመርምሮ የጋምቤላ ህዝቦች ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚው ችሎት ተጠሪ ለሰበር ክርክሩ መነሻ ምክንያት የሆኑት በክስ አቤቱታው በተራ ቁጥር 5 እና 7 ላይ የተጠቀሱት ንብረቶችን እንደቅደም ተከተላቸው ከእናታቸው በውርስ እና ስጦታ ያገኙ ስለመሆናቸው ከአመልካች በተሻለ ሁኔታ በማስረጃ ስላረጋገጡ ንብረቶቹ ከአመልካች ጋር በጋራ የተፈሩ አይደሉም በማለት የሰጠውን ውሳኔ አግባብነት ከአዋጅ ቁጥር 1234/2013 ቁጥር 2/4(ለ) እና (ሸ) አንፃር ለማጣራት ሲባል ያስቀርባል በማለቱ ተጠሪ

ጥሪ ተደርጎላቸው በሰጡት መልስ፡- የክልሉ ሰበር ሰሚ ችሎት ለክርክር መነሻ የሆኑት ንብረቶች የተጠሪ የግል ንብረቶች ናቸው ሲል ውሳኔ የሰጠው የስር ፍርድ ቤቶች የቀረበውን የሰውና የሰነድ ማስረጃ የመዘኑበት አግባብ የማስረጃ ምዘና መርህን የጣሰ እና የህግ ስህተት የተፈጸመበት ነው በሚል ነው። አመልካችና ተጠሪ ስንጋባ ምንም አልነበረንም፤ ለክርክሩ ምክንያት የሆኑት ንብረቶችን ከትዳር በኋላ በጋራ ጥረት አፍርተናል የሚል ክርክር በስር ፍርድ ቤቶች አላቀረቡም። በሥር ፍርድ ቤት ያቀረቡት ክርክር አብረን ገንብተን አልምተናል በሚል ነው። ጠፍ መሬት አግኝተን አልምተናል በማለት ያቀረቡት ክርክርም ሀሰት ነው። ተጠሪ ያቀረበው የስጦታ ውል በሀሰት የተዘጋጀ እና ህግን መሰረት ያላደረገ ነው የሚለው ክርክርም በስር ፍርድ ቤት ያልተነሳ አዲስ ክርክር በሰበር መቅረብ ሥነ ሥርዓታዊ ባለመሆኑ ውደቅ ነው። አከራካሪው የቡና መሬት የሟች እናቴ የነበረ ሆኖ ታህሳስ 6 ቀን 1983 ዓ.ም እንደሰጠችኝ እና ለጅም ዓመታት ከአመልካች ጋር ስንኖር በአላባው ከመጠቀም ውጭ ምንም አይነት እድሳት ወይም የተተከለ አትክልት አለመኖሩን በውሉ ላይ እማኝ የነበሩ ሰዎች በተመሳሳይ ቃል የሰጡት ምስክርነት በአመልካች ምስክሮች ጭምር ተቀባይነት ያገኘ በመሆኑ አመልካች ከተጠሪ ጋር ለጅም ዓመታት ቆይቻለሁኝ በሚል መነሻ ያልነፋችበትን ንብረት ለማግኘት የሚታቀርበው የሰበር አቤቱታ ተቀባይነት የለውም። በክሱ በ7^ኛ ተራቁጥር የተጠቀሰው በሜጢ ከተማ የሚገኘው ሰርቪስ ቤትም አመልካችን ሳላገባ የሰራሁት ሲሆን ትልቅ የመኖሪያ ቤት ለመስራት አስበን እንጨት አዘጋጅተን የነበረ ቢሆንም አመልካች በመሄዳቸው ምክንያት ልሰራ አልቻለም። ለክርክሩ መነሻ የሆኑት ንብረቶችን ተጠሪ በውርስና በስጦታ ያገኘኋቸው መሆኑ ስለተረጋገጠ ከማስረጃ ምዘና መርህ አንጻር የጋምቤላ ህዝቦች ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚው ችሎት የተፈፀመ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ባለመኖሩ ለሰበር አቤቱታው መሠረት የሆነው ውሳኔ ሊፀና ይገባል በማለት ተከራካሪዋል።

አመልካች ህዳር 30 ቀን 2017 ዓ.ም በተጻፈ የመልስ መልስ ክርክራቸው ተጠሪ አንዴ ንብረቱን ከጋብቻ በፊት ያፈራሁት ነው፤ ሌላ ጊዜ ደግሞ ከእናቴ በሥጦታ ያገኘሁት ነው በማለት እውነቱን ማድበስበስ ቢሞክሩም እውነቱ ንብረቱ ግራ ቀኙ በጋብቻ ውስጥ እያሉ የተፈራ የጋራ ንብረት እንጅ ለተጠሪ ከሟች እናቴ በሥጦታ ወይም በውርስ የተላለፈለት አለመሆኑን ያመለክታል። የተጠሪ እናት በባልና ሚስቱን ተጠግተው በእነሱ ዕርዳታ ይኖሩ የነበሩ እንጅ በስማቸው የተፈራ ቋሚ ንብረት ያልነበራቸው መሆኑን ጠቅሰው የሰበር ሰሚ ችሎቱ ውሳኔ ተሸሮ የሥር ፍርድ ቤቶች ውሳኔ እንዲፀናላቸው ጠይቀዋል።

ከዚህ በላይ አጠር ባለ መልኩ የተመለከተው የግራ ቀኝ ክርክር እና በስር ፍርድ ቤቶች የተሰጡ ውሳኔዎች ይዘት ሲሆን እኛም ጉዳዩ ለሰበር ሰሚ ችሎት ያስቀርባል ሲባል ከተያዘው ጭብጥ አንፃር የስር ፍርድ ቤቶች ውሳኔ ላይ የተፈጸመ መሰረታዊ የሕግ ስህተት መኖር አለመኖሩን አግባብነት ካለው ሕግ ጋር በማገናዘብ እንደሚከተለው መርምረናል።

ንብረት ማፋራት መሠረታዊ መብት መሆኑና ማንኛውም ሰው በጉልበቱ፣ በመፍጠር ችሎታው ወይም በካፒታል ያፈራው ንብረት ባለቤት እንደሆነ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገ መንግስት አዋጅ ቁጥር 1/1987 አንቀጽ 40/1 እና(2) ጣምራ ንባብ መረዳት ይቻላል። ሰቶች ንብረት የማፋራት፣ የማስተዳደር፣ የመቆጣጠር፣ የመጠቀምና የማስተላለፍ መብት ያላቸው መሆኑን አንቀጽ 35/2 ያስረዳናል። ባለሀብትነት ከሁሉ የሰፋ መብት መሆኑንና በሕግ ካልተገደበ በቀር ባለሀብቱ ሀብቱን በፈለገው መንገድ ልገለገልበት የሚችል መሆኑን ከፍትሐ ብሔር ሕጉ ቁጥር 1204 እና 1205 ድንጋጌ መገንዘብ ይቻላል። ባለሀብትነት በሕግ ወይምም ባለጉዳዮች በሚያደርጓቸው ሕጋዊያን ተግባሮች ሊተላለፍ መቻሉን፣ ሀብትነቱ ለሌላ ሰው ስተላለፍ የቀደመው ሀብትነት ቀሪ እንደሚሆን ከፍትሐብሔር ሕጉ ቁጥር 1184 ፣ 1185 እና 1189 ድንጋጌ መረዳት ይቻላል። ንብረት በግል ወይም በጋራ ሊፈራ ይችላል። የባልና ሚስት የጋራ የንብረት ባለሀብትነት የሚፈጠረው በፍትሐ ብሔር ሕጉ ቁጥር 1258 ላይ እንደተመለከተው በጋራ ባለሀብቶች መካከል በሚደረግ ስምምነት ሳይሆን በሕግ ነው። Matrimonial property is created principally by operation of law, and not by will of parties unlike joint ownership property. Therefore, matrimonial property, unlike co-ownership is statutory creation, applying exclusively to married couples as one of the effects of their matrimonial union. ይህ ማለት ግን ተጋቢዎች አስቀድሞ ወደ ትዳር ውስጥ ከመግባታቸው በፊት በግል የነበራቸውን ንብረት በጋብቻ ውል የጋራ ማድረግን አይከለክልም። ሌላው የባልና ሚስት ንብረት ከጋራ ባለሀብትነት የሚለየው ጋብቻ ፀንቶ እያለ ማንኛውም ተገቢ የንብረት ክፍፍል ጥያቄ ማቅረብ አይችልም። የጋራ ባለሀብቶች ቁጥር ከሁለት በላይ ሲሆን የሚችል ሲሆን በባልና ሚስት የጋራ ባለሀብትነት ግን በመርህ ደረጃ ቁጥሩ ከሁለት አይበልጥም።

ጋብቻ ሕጋዊ ድርጊት (juridical act) በመሆኑ ሕጋዊ ውጤትን ያስከትላል። ጋብቻ የተፈፀመበት ሥርዓት ከግምት ሳይገባ ተመሳሳይ ውጤት አለው። ከጋብቻ ውጤቶች መካከል በውል ሊቀየሩ ወይም ሊሻሻሉ የሚችሉ ያሉ ቢሆንም በውል ሊቀየሩ ወይም ሊሻሻሉ የማይችሉ አስገዳጅ ውጤቶችም አሉ። ጋብቻ በግላዊ ግንኙነት ላይ ከሚኖረው ውጤት አንዱ መከባበር፣ መተጋገዝና መደጋገፍ መሆኑን፣ እንዲሁም ከንብረት አንፃር የሚያስከትለው ውጤት ተጠቃሾች መሆናቸው በተሸሻለው የቤተሰብ ሕግ አዋጅ ቁጥር 213/1992 አንቀጽ 49፣ አንቀጽ 57 እና ተከታዮቹ ድንጋጌዎች ሥር ተመልክቷል።

በተጋቢዎቹ እጅ ያሉ ንብረቶች በማን ስም ተመዘገቡ የሚለው ከግምት ውስጥ ሳይገባ የጋራ ሀብት እንደሆኑ ስለሚቆጠር የግል ንብረቱ ነው የሚል ተጋቢ የግል/ሷ መሆኑን የማስረዳት ግዴታ እንደለበት ወይምም እንደለባት አንቀጽ 63/1 ያመለክታል። ከተሸሻለው የቤተሰብ ሕጉ ቁጥር 62/1 መረዳት እንደሚቻለው ባልና ሚስት በግል ጥረታቸው የሚያፈሩት ንብረት የጋራቸው ነው። ባልና ሚስት ጋብቻቸውን በሚፈጽሙበት ጊዜ በየግል የነበራቸው ንብረቶች ወይም ከጋብቻ በኋላ በውርስ ወይም

በስጦታ በየግላቸው ያገኙባቸው ንብረቶች የግል ቢሆኑም ከግል ሀብታቸው የሚገኙ ገቢዎች የጋራ ናቸው፡፡(የተሻሻለው የቤተሰብ ሕግ አዋጅ ቁጥር 213/1992 አንቀጽ 57 እና 62/1፤የጋምቤላ ህዝቦች ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት የቤተሰብ ሕግ አዋጅ ቁጥር 68/2000 አንቀጽ 60 ይመለከታል)፡፡

ይህ የሕጉ እሳቤ ጋብቻ በተጋቢዎቹ ግላዊ ግንኙነት ላይ ከሚያስከትላቸው ውጤቶች አንዱ በአንቀጽ 49/1 ሥር የተመለከተው የመተጋገዝና መደጋገፍ ግዴታ መኖር በባልና ሚስት ግንኙነት ውስጥ ከሚፈራው ንብረት ጀርባ የተጋቢዎቹ ጥረት ይኖራል በሚል ግምት መነሻነት ነው፡፡ በዚህ አግባብ በሚፈራው የጋራ ንብረት ላይ ባልና ሚስቱ እኩል መብት ያላቸው መሆኑን ከሕገ መንግስቱ አንቀጽ 34/2 እና የተሻሻለው የቤተሰብ ሕግ አንቀጽ 90 ድንጋጌ መረዳት ይቻላል፡፡ የግል ንብረት ዓይነቱን ለውጦ በተገኘ ጊዜ የግል ሆኖአንዲቀጥል በአንቀጽ 58/2 ሥር በተመለከተው አግባብ ማስገለል ያስፈልጋል፡፡

ጋብቻ በተጋቢዎቹ ግላዊ ግንኙነት እና ንብረት በኩል ሕጋዊ ውጤት የሚያስከትል በመሆኑ በፍቺ ውሳኔ ቀሪ ከሚሆኑት ውጪ ያለው ሕጋዊ ውጤት በተጋቢዎች ስምምነት ወይም በፍርድ ቤት ውሳኔ የሚቋቋም ይሆናል፡፡ የባልና ሚስት ንብረት ክፍፍልን አስመልክቶ ጋብቻ ሲፈፀም ወይም በፍቺ ወቅት የተደረገ የሚፀና ሕጋዊ ውል በማይኖርበት ጊዜ የባልና ሚስት ንብረት ተጣርቶ የግል የሆነውን ባለንብረቱ የሚወስድ ሲሆን ፤ የጋራ የሆነው ንብረት በሕጉ አግባብ ባልና ሚስቱ እንዲካፈሉ የሚወሰን መሆኑን የተሻሻለው የቤተሰብ ሕግ ቁጥር 213/1992 አንቀጽ 85 እና ተከታዮቹ ድንጋጌዎች የሚያመለክት ሲሆን የጋምቤላ ህዝቦች ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት የቤተሰብ ሕግ አዋጅ ቁጥር 68/2000 ተመሳሳይ ድንጋጌ ሊኖረው እንደሚችል እሙን ነው፡፡

በተያዘው ጉዳይ የጎደሬ ወረዳ ፍርድ ቤት አከራካሪዎቹ በክሱ በተራ ቁጥር 5 እና 7 ሥር የተጠቀሱት ንብረቶችን ተጠሪ ከሟች እናታቸው በስጦታ እና በውርስ ያገኙ መሆኑ በግራ ቀኙ ማስረጃ ተረጋግጦ እያለ የባልና ሚስት የጋራ ሀብት ናቸው በማለት የወሰነው ተጠሪ ሟች እናታቸው ወ/ሮ ሀሞና አባቡልጉ በህይወት እያሉ በስጦታ ያገኙትን እና ከሞቱ በኋላ የወረሱትን ንብረት በቤተሰብ ህጉ በተመለከተው አግባብ አመልካችን በሚያገቡበት ጊዜ በጋብቻ ውል የግላቸው እንዲባል አላደረጉም በሚል ሲሆን ተጠሪ አከራካሪዎቹ ንብረቶች በጋብቻ ውል የግላቸው ነው ተብለው ባይመዘገቡም የግላቸው መሆኑን ከአመልካች በተሸለ ሁኔታ ማስረዳት እስከቻሉ ድረስ የግላቸው ተብሎ ሊወሰን ሲገባው በጋብቻ ውል የግል ነው ተብሎ አልተመዘገበም በሚል የጋራ ነው ተብሎ መወሰኑ ህጉን በአግባቡ ተረድቶ ያለመተርጎም እንጅ ማስረጃን የሚመለከት ጉዳይ አይደለም በማለት ለማጀንግ ብሔረሰብ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት የይግባኝ ቅሬታ ያቀረቡ ቢሆንም ይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት የተጠሪን አቤቱታ ባለመቀበል የሥር የጎደሬ ወረዳ ፍርድ ቤት ውሳኔን በማጽናቱ ተጠሪ ባቀረቡት የሰበር አቤቱታ ጉዳዩን የተመለከተው የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚው ችሎት ባልና ሚስት

ጋብቻ በሚፈጽሙበት ጊዜ በግል የነበራቸው ንብረት፣ እንዲሁም በትዳር ውስጥ እያሉ በውርስ ወይም በስጦታ በግል ያገኛቸው ንብረቶች የግላቸው ሆኖ እንደሚቀሩ የክልሉ የቤተሰብ ሕግ አዋጅ ቁጥር 68/2000 አንቀጽ 60 መደንገጉን ጠቅሶ በተራ ቁጥር 5 እና 7 ሥር የተጠቀሱ ንብረቶችን ተጠሪ ከእናታቸው ወ/ሮ ሀሞና አባቡልጉ ታህሳስ 6 ቀን 1983 ዓ.ም በሥጦታ ያገኙ መሆኑ በሰው እና ሰነድ ማስረጃ በተሻለ መልኩ ተረጋግጦ እያለ የባልና ሚስት የጋራ ንብረት ተብሎ መወሰኑ የክልሉን የቤተሰብ ሕግ አዋጅ ቁጥር 68/2000 አንቀጽ 60 ድንጋጌን ይቃረናል በሚል የሥር ፍርድ ቤቶች ውሳኔን ሸሯል፡፡ አመልካች ያቀረቡት የሰበር ቅሬታ ያስቀርባል የተባለው የጋምቤላ ህዝቦች ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚው ችሎት ተጠሪ ለሰበር ክርክሩ መነሻ ምክንያት የሆኑት በክስ አቤቱታው በተራ ቁጥር 5 እና 7 ላይ የተጠቀሱት ንብረቶችን እንደቅደም ተከተላቸው ከእናታቸው በውርስ እና ስጦታ ያገኙ ስለመሆናቸው ከአመልካች በተሻለ ሁኔታ በማስረጃ ስላረጋገጡ ንብረቶቹ ከአመልካች ጋር በጋራ የተፈሩ አይደሉም በማለት የሰጠውን ውሳኔ አግባብነት ለማግራት ቢሆንም ተጠሪ አከራካሪዎቹን ንብረቶች ከእናታቸው በስጦታ እና በውርስ ከአመልካች ጋር ትዳር ከመመስረታቸው በፊት ያገኙ መሆኑ በማስረጃ የተረጋገጠውን ፍሬ ነገር መሠረት አድርጎ የሥር ፍርድ ቤቶች ከጋብቻ በፊት የተፈሩ ንብረት የግል መሆኑ በቤተሰብ ሕጉ በግልጽ ተመልክቶ እያለ በጋብቻ ውል የግል ተብሎ ስላልተመዘገበ የጋራ ነው በማለት የሰጡት ውሳኔ የቤተሰብ ሕጉን ይቃረናል በሚል የሰር የጋምቤላ ሕዝቦች ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚው ችሎት የወረዳ እና ዞን ፍርድ ቤቶችን ሰሩትን ስህተት ማረመው አግባብ ነው ከሚባል በቀር የሚነቀፍ ባለመሆኑ ቀጣዩ ተወስኗል፡፡

ውሳኔ

1. የጋምቤላ ህዝቦች ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚው ችሎት በሰበር መዝገብ ቁጥር 01332/2015 መስከረም 28 ቀን 2016 ዓ.ም በዋለው ችሎት የሰጠው ፍርድ እና ውሳኔ በፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት የሰበር ሥነ-ሥርዓት መመሪያ ቁጥር 17/2015 ቁጥር 9(1/ሀ) መሠረት **ፀንቷል፡፡**
2. በዚህ ችሎት የተደረገው ክርክር ላስከተለው ወጪና ኪሳራ ግራ ቀኙ የራሳቸውን ይቻሉ ብለናል፡፡

መዝገቡ ውሳኔ አግኝቶ ስለተዘጋ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ፡፡